10

THESES PHYSICÆ DE ELECTRICITATE,

Quas,

FAVENTE DEO,

Sub Præſidio

D. D. JOH. JALLABERT

Philoſophiæ Experimentalis & Matheſeos Profeſſoris, Societatum Regiarum Londinenſis, Monſpelienſis, & Academiæ Bononienſis Socii.

Tueri conabitur

LUDOVICUS NECKER, Author.

Die Mercur. *proximâ, Septembris 27. horâ locôque ſolitis.*

GENEVÆ,

Typis BARRILLOT & FILII.

M. DCC. XLVII.

hora 2da pomerid. in Audit. Theolog.

SERENISSIMIS PRINCIPIBUS
DE AUGUSTA STIRPE
LANDGRAVIORUM HASSIÆ
GULIELMO ET FREDERICO
FRATRIBUS OPTIMIS
GLORIA MAJORUM SPLENDIDIS
ANIMI ET INGENII BONITATE
VIRTUTE ET HONESTATE EXCELLENTIBUS.

HAS STUDIORUM SUORUM PRIMITIAS
ADJECTIS PRO EORUM INCOLUMITATE,
FELICITATE, ET GLORIA, FERVENTISSIMIS VOTIS,
HUMILLIME OFFERT
LUDOVICUS NECKER.

THESES PHYSICÆ
DE
ELECTRICITATE.

IAMPRIDEM notum eſt, electrum, gagatem lapidem, ceram ſignatoriam, ſi affrictu nonnihil incaleſcant, paleas & levia quæque corpora ad ſe trahere: Cúmque vis illa *in electro* primùm fuerit obſervata, inde nomen *electricitatis* habuit, quod adhuc retinet.

Experientiâ poſtea compertum eſt, in omnibus penè corporibus vim electricam excitari poſſe, dummodò quædam ars adhibeatur, & quidem varia pro diverſâ corporum naturâ. Plurima dantur, quæ ſi panno laneo vel manibus vehementiſſimè affricentur, aut igni admoveantur, electrica fiunt. Cæteris verò, nonniſi per communicationem cum corporibus jam electriſatis, (ſit venia verbo,) vis electrica conciliatur. *Per ſe electrica* dicuntur prioris ſpeciei corpora, qualia ſunt vitrum, porcellana, maxima gemmarum etiam factitiarum pars, bituminum ferè omne genus, & alia nonnulla. Poſterioris verò, quæ affrictu, vel calefactione, electricitate donari nequeunt, vocantur *non electrica*; cujuſmo-

di ſunt, corpora omnium denſiſſima, metalla nempè, & quæ præ ipſorum fluiditate vel nimiâ mollitie, frictionem non patiuntur.

PROPOSITIO I.

Ex corpore electriſato procedit materia, illud inſtar atmoſphæræ, involvens, quæque maximo agitatur motu.

DEMONSTRATIO.

1°. Plumulæ, aliaque minutiora corpora, corpori electrico admota, eriguntur, attolluntur, variiſque motibus afficiuntur, & ad varias diſtantias vim ſuam exſerit corpus electricum, prout plus minuſve fuerit perfrictum.

2°. Si manum vel faciem ad exiguam à corpore electriſato diſtantiam appropinques, quaſi lenem ventum nonnunquam cum ſtrepitu percipies.

SCHOLIUM.

Globus vitreus aquâ perfuſus, vel flatu oris conſpurcatus, ad ſe nihil attrahit; nec ejus vis electrica excitari poteſt, niſi priùs globus fuerit ſedulò exterſus, & diligenter exſiccatus: Quin etiam vegetior deprehenditur vis electrica tempore ſereno & flante borea, quàm nebuloſo aut pluvio cœlo.

PROPOSITIO II.

Corpuſcula non ſolùm attrahuntur, ſed etiam à corpore electrico repelluntur; nec ad ipſum denuò accedunt, quin priùs corpus aliquod non electricum attigerint, vel aliter perierit ipſorum vis electrica.

DEMONSTRATIO.

Injiciantur in corpus quoddam electricum, bracteolæ, plumæ leviores, &c. Ea ſurſum projiciuntur, & in aëre quaſi pendula hærent, & ſic cum corpore electrico, eò quò velis, ſurſum, deorſum, dextram, ſiniſtram versùs, circumagi poſſunt. His verò corpuſculis appropinquetur digitus, in illum ſubitò irruunt, & ſimul ac eum tetigerunt, ad corpus electricum denuò advolant, à quo in digitum repelluntur; & alternus deprehenditur motus à corpore electrico in digitum, & à digito in corpus, donec electricitas planè ceſſarit.

PROPOSITIO III.

Materia electrica non movetur in verticem.

DE-

DEMONSTRATIO.

Alternum attractionis & repulſionis motum ſedulò obſervavimus, cùm illum maximi momenti ad Theoriam ſtabiliendam judicaverimus, & nihil unquam, quod motum corporum, à materiâ in gyrum actâ abreptorum indicaret, deprehendere licuit. Sed modò hùc, modò illùc, juxta varias curvas, quarum convexitates ſibi mutuò obverſæ erant, leviſſima corpora deferri viſum eſt; quod oritur, cùm ex majore vel minore electrici corporis vi, tùm ex diverſâ aëris reſiſtentiâ, pro diverſo corpuſculorum pondere, figurâ, &c.

PROPOSITIO IV.

Ut vim ſuam corpus electriſatum edat, aëris præſentia minimè requiritur.

DEMONSTRATIO.

1°. Et enim fila tenuia in vaſe vitreo, è quo aër fuit exhauſtus ſuſpenſa, in corpus electriſatum, vaſi admotum, trans vacuum deferuntur.

2°. Corpora in aëre electriſata, mox verò in vaſa undè aër educitur tranſlata, vim ſuam ibi exſerunt æquè ac foris; quin etiam electrum, reſina, aliaque nonnulla, in loco aëre vacuo, attritu calefacta, obvia quæque corpuſcula ad ſe trahunt, & à ſe repellunt, haud ſecus ac in aëre.

3°. Tubum Toricellianum clarâ luce, mercurii ſucuſſû, in loco obſcuro refulgentem, ita tabulâ infiximus, ut major pars tubi, nimirùm ſuperior, nulli adhæreret corpori, & ut immotum eſſet vitrum, hydrargirô quanquàm vehementer agitatô. Tum, ſi fila tenuia, aliaque leviſſima corpora ita dependeant ut quatuor vel ſex lineis ab ea tubi parte ubi ſuperficies extrema mercurii hærere ſolet, diſtent, toties ad tubum accedere & ab eo recedere videntur corpuſcula, quoties aſcendit & deſcendit hydrargirum, ſive fila tenuia & barometrum in loco aëre pleno, aut vacuo ſint collocata.

4°. Filum ex aurichalco, quod per cylindrum perforatum & loris in orbem exſectis plenum, in campanam aëre vacuam tranſit, ſi communicationem habeat cùm corpore forinſecus electriſato, materias leviores intra campanam collocatas, concitare videtur.

SCHO-

SCHOLIUM I.

Diſcrepant nonnunquàm attractionis & repulſionis filorum motus, ab aſcenſu & deſcenſu mercurii intra barometrum, quod ejus oſcillationes non ſint iſochronæ.

SCHOLIUM II.

Si è tubo vel globo vitreo aër extrahatur, vel in eo condenſetur, licet vehementer fricetur globus, ejus vis attrahendi minor percipitur. Ubi aër in eum intromittitur, illicò bracteolæ variis motibus agitantur.

PROPOSITIO V.

Corpora electrica frictione concitata, non modò vicina corpuſcula immediatè attrahunt & repellunt, ſed & per alia corpora, imprimis per ea quæ à ſe minimè ſunt electrica vim ſuam exſerunt, eandemque his corporibus communicant.

DEMONSTRATIO.

Globo vitreo propiùs admoveantur virga ferrea, vel aliud quodvis corpus non electricum, cum eo, interpoſitis fimbriis argenteis virgæ extremo connexis, communicantia; ſtatim ac attritu incaleſcet globus, maximam vim attractricem prodibit virga metallica, levia quæque duobus vel tribus pedibus diſtantia, undique ad ſe rapiens.

SCHOLIUM.

Cautiones tamen non paucæ ſunt adhibendæ. Etenim cum experientiâ conſtet materias quæ tritu ſolo vi electricâ facillimè donantur, hoc modo per communicationem multò minorem vim electricam accipere, quàm quæ per ſe ſunt minimè electricæ, hinc 1°. Corpora electriſanda, reſinæ, ſulphuri, &c. ſunt imponenda, vel filis ſericis, aquâ minimè madidis ſuſpendenda. 2°. Sedulò cavendum eſt, ne cum aliis corporibus non electricis communicationem habeant quæ electriſare cupis, v. gr. ſi in tabulato ſtans, digitis virgam vi electricâ maximè imbutam, attingas; illicò pereunt omnia electricitatis Phœnomena & per conclave diſpergitur fluidum electricum.

PROPOSITIO VI.

Quâ in metalla, eâdem in homines & animalia vi, propagatur Electricitas.

DEMONS-

DEMONSTRATIO.

Fulcro piceo inſiſtat quis, vel lacunari funiculis ſericis appendatur, globô perfrictô, mox ita electricus evadet, ut plumulæ & alia corpora levia undiquaque in ipſum, potiſſimùm in manus & faciem, involent.

PROPOSITIO VII.

Propagatur Electricitas, ſublatâ quanquàm corporis continuitate.

DEMONSTRATIO.

In linea recta, ſuper ſerico vel pice, duas virgas metallicas conſtituimus, à ſe invicem aliquot pollicibus diſſitas; ab unâ à globo immediatè electriſatâ, in alteram, propagata fuit vis electrica.

2°. Stans aliquis in ciſtâ pice plenâ, & digitum extremum virgæ ferreæ electriſatæ appropinquans, vim electricam comparavit.

PROPOSITIO VIII.

Flammæ interpoſitû, ad majorem diſtantiam & multò fortiùs, communicatur Electricitas.

DEMONSTRATIO.

1°. Auctâ inter ſupradictas virgas diſtantiâ, adeò ut quæ à globo eſt remotior, nihil ſpiret electrici, ſi accendantur cerei virgis interpoſiti, utraque mox, dummodò illi reſinæ ſuperimponantur, electricâ vi gaudebit.

2°. Sub virgâ ferreâ, cereum non accenſum cum filo metallico in aëre protenſo communicantem, reſinæ ſuperimpoſuimus; hoc filum nequaquam electricum evaſit, quantamcunque vim electricam prodiderit virga. Aſt accenſô cereô, filum attraxit, repulit, & flammas emiſit. Digito tangatur, evaneſcit omnino cùm fili, tùm virgæ electricitas; amoveatur digitus, & filum & virga maximè electrica apparent.

COROLLARIUM.

Hinc liquet, flammam vim electricam minimè deſtruere.

PROPOSITIO IX.

Maximâ cum velocitate & ad diſtantiam penè infinitam propagatur electricitas.

DEMONSTRATIO.

Funiculum cannabinum aquâ madefactum, vel potiùs catena

na ferrea pedum quanquam decem millia longa ſerico ſuſpendatur, aut mille homines & ampliùs ciſtis pice plenis inſiſtant, dictò citiùs, lucis inſtar, vis electrica ad remotiſſimas partes uſque decurrit, & tota hæc hominum cohors, valdè fit electrica.

PROPOSITIO X.

Fluidum electricum multò faciliùs permeat corpora non electrica, quàm alia.

DEMONSTRATIO.

Vaſi vitreo cylindrico 8. pollicum alto, diametri 6. quo bracteolæ erant incluſæ, orbes ex vitro, ligno, metallo, pice vel reſinâ confectos, per vices imponi curavimus. Corpus electricum deſuper admotum, trans diſcos ligneos, & metallicos fortiter egit, etiam ſi craſſitie duos & ultra pollices excederent. Vix agitatæ fuerunt bracteolæ per orbes è pice, vel reſina duarum linearum craſſos. Eidem vaſi vitreo, patellam vitream impoſuimus, cui aquam, acetum, hydrargirum, oleum, aliaque fluida vicibus infudimus, trans hæc omnia, ſi olea exceperis, corpus electricum in bracteolas vim ſuam fortiter exſeruit.

SCHOLIUM.

Obſervandum tamen, quod ſi in vicem vaſis vitrei aliud vas ejuſdem diametri & altitudinis è ligno vel metallo ſubſtituatur, corpuſcula diſcis ſubdita haud quaquam attrahentur niſi per picem & reſinam.

PROPOSITIO XI.

Corpora attritu electriſata lucem emittunt.

DEMONSTRATIO.

1°. Tubus vel globus vitreus, palmâ ſiccâ, in tenebris fricetur, manus, ſed præſertim digitorum apices lucebunt.

2°. Si eodem tempore vel etiam paulò poſt attritum, metallum quodcunque vel digitus extremus ita admoveantur, ut circiter tribus aut quatuor lineis diſtent à vitro, radii lucis quaſi ex eo emiſſi videntur. Ad majorem diſtantiam offerantur linteamen album, metallum, & quidem vultus, innumeris punctis lucidis hæc conſperſa apparent. Si verò è globo aër fuerit extractus,

tractus, luce clariſſimâ intùs coruſcabit; præſertim in locis in quibus vola manus appoſita inter volvendum atteretur.

PROPOSITIO XII.

Vaſa vitrea aëre vacua, corpori electriſato admota, ab interiore parte lucida fiunt.

DEMONSTRATIO.

Ad certam diſtantiam à virga ferrea electriſata, admove vaſa vitrea aëre vacua, cujuſcunque figuræ; vel etiam, ex parte mercurium ſedulò depurgatum continentia; hæc egregiam edent lucem, quæ non ſolùm conſpicietur, dùm intra electricam virgæ Atmoſphæram detinentur vaſa, verùm etiam, iis pluribus pedibus à virga remotis, identidem poſt aliquot momenta fulgurare nonnunquam deprehendentur, præſertim ſi ipſis appropinquetur manus.

SCHOLIUM.

Eò vividius & magis continuum lumen nobis ſemper viſum eſt, quò vaſa, ſive mercurium contineant necne, accuratiùs aëre fuerint exhauſta. Ubi quarta pars aëris in vaſe relinquebatur, lucidum non apparebat, licet virgam ipſam tangeret: Ad hæc experimenta, neceſſè eſt, ut vaſis ſuperficies externa & interna ſit mundiſſima.

PROPOSITIO XIII.

Corpora in quæ propagatur vis electrica lucem reddunt conſpicuam, & vehementes vibrant ſcintillas.

DEMONSTRATIO.

Super pleriſque corporibus quibus communicatur electricitas, v. gr. ſuper cannabinis funiculis, è goſſypio vel lino veſtibus, avium pennis &c., puncta lucida innumera conſpiciuntur, etiam nullô aliô admotô corpore. Verùm ex angulis virgæ ferreæ, ex gladii cuſpide, ex avium roſtro & unguibus, radii lucidi divergentes ſpontè erumpunt, ad duorum pollicum & ultra longitudinem exſilientes. Ubi primùm iis appropinquatur digitus, radii qui mox à ſe invicem recedebant, contrahuntur, & in digitum ad quem tandem concurrunt, inflectuntur. Si verò digitus extremus, à quocunque virgæ ferreæ puncto, tertiâ

vel quartâ unciæ parte diſtans, immotus permaneat, lineæ maximè lucidæ, rivuli inſtar continuatæ, prorumpunt. Tandem, rapidè ad corpus electriſatum uſque accedat digitus, fulgetri inſtar, ſcintilla cum fragore vibratur, gravi doloris ſenſu digitum afficiens.

Homini electriſato alter tabulato inſiſtens, digitum admoveat, ambo homines, quos inter explodetur ſcintilla, parem ſentient dolorem.

Filum ex aurichalco, (de quo in Prop. 4ª.) in campanâ aëre vacuâ per communicationem cum corpore foris electriſato, vi electricâ imbutum, itidem radios lucis quaſi vibrat, amœnum dantes ſpectaculum; præſertim ſi ipſis in vacuo, ex inferiore campanæ parte, appropinquetur corpus aliquod.

PROPOSITIO XIV.

Illi lucis radii è corporibus electricis erumpentes, materias flammas facilè dantes vi accendendi pollent.

DEMONSTRATIO.

Digito hominis, avis roſtro, virgæ ferreæ extremo, admovimus cochleare è quovis metallo confectum, ſpiritû vini nonnihil calefacti plenum, vapor è vaſe in aëra exhalatus, à ſcintilla è corpore electrico proſiliente in flammam illicò fuit converſus, atque non multò poſt tota alcoholis ſuperficies arſit.

Ita ignem concipiunt olea plantarum, præſertim ſtillatitia eſſentialia dicta, balſama, reſinæ, aliaque quamplurima, quæ fumos inflammabiles facilè emittunt. Accendi quoque poſſunt, pulvis pyrius, Kunkelii Phoſphorus, candela proximè extincta &c.

PROPOSITIO XV.

Magna vi in corpora animalium agere poteſt materia electrica.

DEMONSTRATIO.

Ex virga ferrea electriſata pendeat filum ex aurichalco, in vaſe vitreo, minus craſſo, ſat amplo, aquâ, magna ex parte referto. Si quis manu vas tangens, alteram manum virgæ ferreæ admoveat, ut ex ea ſcintillam educat, modo adeo terribili totum corpus concutitur, præſertim in bracchiis & in pectore, ut qui primus hoc experimentum inſtituit, Celeb. Muſchenbrokius nempe, ſe quaſi fulmine percuſſum, expaviſſe faſſus fuerit. Si olea exceperis,

ceperis, eumdem effectum cætera producunt fluida, imo & corpora dura in minutiſſimum pulverem redacta, pariter ſulphureis & reſinoſis exceptis.

Porrò multi homines, mille puta, dextram dextræ committentes, ſimul & eodem momento vehementem deprehendent concuſſum, modò illorum primus vas tangat, dùm ultimus ſcintillam ex virga electriſata elicit; imò pari ſucceſſu procedet experimentum, ſi interpoſitâ longa ſerie corporum non electricorum, ſive dura ſint ſive fluida, vas inter & quempiam, iſte extremum horum à vaſe remotius tangens, alteram manum virgæ ferreæ appropinquet. Tam vehemens autem & damnoſa eſt ſcintilla hæc fulminans ut animalibus minoribus, dicto citiùs, necem inferat, & cum ejus vis multis modis augeri queat, nullus dubito, quin pari modo animalia majora trucidare valeret.

SCHOLIUM I.

Quo ſentiatur concuſſus, neceſſè eſt ut ſubſtantia vaſis ſit è vitro vel porcellana, & ut ejus ſuperficies externa quæ libellam liquoris excedit, ſit mundiſſima & humiditatis expers: Parùm autem refert, ſuperficies interna ſicca ſit vel humida. Neceſſe eſt etiam ut vas tangatur eâ in parte quæ aquam continet. Vitri tenuitas multùm quoque ad vim concuſſus confert, quippe eò imbeciliorem eum experti ſumus, quò major fuit vaſis craſſitudo, adeò ut, ibi duas lineas exceſſit, vix concuſſum fuerit corpus.

SCHOLIUM II.

Hæc vaſa vitrea hoc modo electriſatâ, ſi à virga ferrea removeantur & corporibus non electricis imponantur, (quod imprimis animadvertendum eſt) diutiſſimè vim ſuam electricam ſervant.

PROPOSITIO XVI.

Ad concuſſum requiritur, ut materia electrica, certâ quantitate è vaſe in hominem qui iſtud manu tangit, tranſeat.

DEMONSTRATIO.

In diſtantia ſex aut octo linearum, manus vel metallum quoddam in loco obſcuro, vaſi appropinquetur, radii lucis è vaſe in manum erumpere conſpicientur. Diſtet una manus à vaſe duabus lineis, dùm altera ſcintillam è virga electriſata elicit, con-

cutitur corpus, vitrô quanquam intactô. Nulli verò radii apparent quando nimia eſt vaſis craſſities. Itidem quandò vas eſt tenue, qui illud tangit vel ipſi manum propiùs admovet, picem pedibus premens, vim electricam acquirit. Verùm ut jam obſervatum fuit, ſi vas conficiatur è ſubſtantia quam liberrimè permeat materia electrica, v. gr. ſi ſit è metallo, tunc digitô admotô, non modò nullo concuſſu percellitur corpus, verùm etiam virga nullam emittit ſcintillam.

Hæc ſunt præcipua *vis electricæ* Phœnomena circa quæ plurima nondùm ſatis explorata ſupereſſe, ultrò fatemur. Quanquàm verò nihil ſit forſan in Phyſicis difficiliùs quàm eorum cauſam indagare; quæ tamen veriſimilior cauſa nobis videatur, paucis & modeſtè proponere licet, fuſiùs in ipſâ diſputatione eam expoſituri, ubi dabitur occaſio.

HYPOTHESIS.

Fingamus igitur in hoc univerſo diffundi quâcunque fluidum ſubtiliſſimum & quàmmaximâ vi elaſticâ præditum, omnia replens & facilè permeans corpora, quodquidem multò rarius ſit intra denſiora, uti ſunt metalla, quàm in minùs denſis, ex. gr. in aëre. Quale fluïdum magnus Newtonus ad explicanda lucis aliaque Phœnomena adhibuit ſub finem Optices, & in Epiſtola ad Celeberrimum Boyleum anno 1678. ſcripta; idem ipſum ad creandos quoque *Vis electricæ* motus, ſi fieri poteſt, accommodabitur.

Quoniam autem ejuſdmodi fluïdum, illic apud Newtonum circa lucem aliaque, veluti ſponte ſe ſe exſerit, hîc vero in Experimentis noſtris non niſi arte quâdam excitatur, propterea re ipſâ manente, mutato tantùm nomine, *fluïdum electricum* dicimus. Quippe plura ſimul fluïda, vel ſtatim pro re natâ, comminiſci, vix eſt naturæ congruum, cuncta prudenter adminiſtranti, minimoque, uti ſolet, impendio. Si igitur quidpiam hâc in parte nobis ignorantibus deficit, non immeritò, ut quidem nobis videtur, lectoris venniam ſperare poſſumus.

Quô poſitô, ſi globus vitreus validè fricetur, non ſolùm excitantur fluïdi electrici particulæ, ſed & tritu & calore vitreæ

partes

partes paululùm luxatæ motum vibrationis concipiunt, quô pariter motû particulæ fluïdi electrici è vitro foras in aërem vibrantur. Iſtæ medium electricum in aëre diffuſum quoquoversùm propellunt, ſimul & condenſant. Nimia vero hujus medii globum electricum ambientis denſitas obſtat, quominùs motus ille fluïdi e globo excuſſi ac vibrati, in longinquum, niſi ad certam uſque diſtantiam, propagari queat, efficitque, ut quò magis illud à globo recedit, eò gradatim denſius evadat. Itaque cum rarior fiat Atmoſphæra electrica, juxta globi ſuperficiem ſive diverſa ejus ſtrata eò magis denſitate creſcant quò magis ab illa ſuperficie recedunt, plumulæ ſeu materiæ leves intra Atmoſphæram poſitæ, ſtatim propter vim elaſticam fluïdi electrici ſeſe reſtituentis à denſioribus Atmoſphæræ ſtratis ad rariora verſùs ſollicitabuntur, donec tandem globo effluvia largienti adhæreſcant.

Verùm cùm medium, vitro circumfuſum ultra modum ſeu ſtatum naturalem compreſſum fuerit atque denſius factum, ſimul ac vires particulis fluidi è vitro excuſſi inſitæ, abſumuntur, vi ſuâ elaſticâ ad priſtina loca redit medium illud & ſeſe expandendo fluidum è globo emiſſum in illum premit, adeò ut, vice verſâ, eò denſius fiat, quo propiùs ad vitri ſuperperficiem accedit. Quapropter levia quæque, priùs attracta globum versùs, nunc contrario motu è globo ſive ſtratis denſioribus ad remotiora ſeu rariora repelluntur. Hinc alternus fit *Attractionis* & *Repulſionis* motus.

Porrò liquet quantùm diſcriminis interſit inter modum quo ſoni motus vel aëris undæ propagantur, & modum quô fluidi electrici vibrationes peraguntur. Quippe in medio uniformi & æqualiter denſo, quale prope terram eſt aër, tremores ictu aliquo facti, quoquoversùm ab ictus puncto ad longa uſque intervalla propagari debent. Sed particulæ fluidi electrici è globo vitreo foras vibratæ, propter reſiſtentiam denſioris medii in aëre diffuſi, quò magis à globo recedunt, eò denſiores evadant neceſſe eſt, donec tandem ipſarum motû omninò conſumptô, factâque medii globo circumfuſi reſtitutione, globum versùs reverti cogantur. Iſtud autem ex eo confirmatur quod ſi funis aut filum

ferreum

ferreum in quo rarius eſt quàm in aëre fluidum electricum, appropinquetur globo, pergent illæ ipſæ fluidi particulæ per funem ſive filum ferreum quantumvis longum propagari.

Sed hæc hactenus. De miris *vis electricæ* Phœnomenis, quorum nonnulla hîc, brevitati ſtudentes, ſilentio prætermiſimus, atque de eorum cauſâ, aliàs plenius ac fuſiùs dicemus.

ANNEXA.

1. CUM nihil, niſi ſumma neceſſitas aut vera caritas bellum honeſtum efficere queat, Quid cenſendum de iis qui principi extero ita operam ſuam locant, ut citra cauſæ reſpectum, ipſi bellum molienti, opem ferant?

2. Adverſa cum ſint legibus naturalibus humanis & divinis ſingularia certamina, qui ea detrectant, ornandi potiùs laudibus quàm infamiâ notandi nobis videntur.

3. Plus diſcriminis forſan ineſt inter Newtoni & mortalium ſtupidiſſimi ingenium, quàm inter hominem ſtupidiſſimum & animal ſagaciſſimum.

4. Monades, quales commentus eſt Leibnitius, elementa corporum eſſe, vix concipi poteſt.

5. Quanquam maxima matrem inter & fœtum detur connexio, tamen nævos aliaque corporis infantum vitia quæ imaginationi matrum adſcribi ſolent, inde oriri minùs liquet.

6. Arithmetica binaria à Leibnitio excogitata & ſic dicta ob duos tantùm caracteres 0 & 1 *in ea adhibitos, cæteris omnibus facilior videtur quoad operationes, quæ omnes ad additionem & ſubſtractionem reducuntur.*

7. Non modò ex majore vel minore glottidis apertura diverſæ vocis hominum & animalium modificationes procreantur, ſed potiſſimùm ex motu tremulo fidium, tæniolis non abſimilium, quibus glottidis labra induuntur.

8. Lachrimæ Hollandicæ in minutiſſimum pulverem, præfractâ caudâ, abeuntes; necnon phialæ illæ vitreæ nuperrimè in Italia detectæ, & ex minimi Pyritæ caſu diſſilientes, neque ab aëre, neque à materia ſubtiliori, ſed à nimiâ fibrarum tenſione, diſrumpuntur.

9. Plantæ eadem ratione quâ animalia generantur.

FINIS.

DE
MEDICORUM
APUD
VETERES ROMANOS
DEGENTIUM CONDITIONE
DISSERTATIO;
QUA

CONTRA VIROS CELEBERRIMOS

JAC. SPONIUM & *RICH. MEADIUM*, M.D.D.

Servilem atque Ignobilem eam fuiſſe

OSTENDITUR.

AUTHORE
CONYERS MIDDLETON, S.T.P.
ACADEMIÆ CANTABRIGIENSIS PROTO-BIBLIOTHECARIO.

Proſtant venales *Cantabrigiæ* apud EDMUNDUM JEFFERY, Bibliopolam. M.DCC.XXVI.

DE

MEDICORUM

APUD

VETERES ROMANOS

Degentium Conditione

DISSERTATIO, &c.

VESPERI nuper cum Amici aliquot in Bibliothecam meam pro more coiſſemus, ſermones cum familiares, tum eruditos etiam fortaſſe in noctem uſq; producturi; cumq; unà, pro copia illa quam Cantabrigia noſtra facilè ſuppeditat, ex ſingulis ferè Scientiis docti aliqui adeſſent; poſteaquam, ut in congreſſu ſolemus, novi quicquid vel in re literariâ vel publicâ evenerat, in commune ſinguli contuliſſemus; Medico quodam, qui ex Collegio Regali convenerat, viro in primis probo atq; erudito, nonnulla fortè de Variolis apud nos tunc graſſantibus interrogato; pauciſq; in-

de de variâ curandi Methodo diſputatis; ad Medicinam ſenſim labi ſermo, inq; Artis ipſius præmiis & honoribus, Collegiiq; præcipuè Londinenſis famâ & celebritate totus verſari cæpit.

Tum ego; quàm vero, inquam, diverſa eſt apud nos rei Medicæ facies, ac Romæ olim fuit, ubi ignobilis per tot ſecula, atq; abjecta Ars ipſa jacuit, non niſi à Servis atq; extremæ ſortis hominibus tractata; quamq; tanquam illiberalem ac Cive prorſus indignam, de Romanis quidem nemo attingere ſit dignatus? Hìc autem Medicus noſter ſubridens, haud credidiſſe ſe, inquit, priſca illa, ac obſoleta planè quorundam commenta, fidem adhuc apud ullos invenire; quæ ſæpius confutata, doctorum pleriq; tanquam vana & futilia jam diu repudiaſſent; quæq; *Meadius* ipſe, Medicorum longè Princeps, oratione quadâm Londini haud dudum habitâ, mera eſſe opprobria demonſtraverat, omnemq; illam ſervitutis infamiam à *Medicis* prorſus in *Chirurgos* amoverat.

Ego vero, Meadii licet Autoritate graviter commotus, cujus quidem Orationem necdum videram, ne tamen quæ dixeram, temerè planè, nulloq; Auctore effutiſſe viderer, haud deſtiti alia ſane multa in eandem ſententiam diſſerere, & nonnulla Veterum teſtimonia, quæ memoriæ tunc ſuppetebant, plura etiam ex ſchedulis pollicitus, ad cauſam, quam ſuſceperam, confirmandam adducere: neq; dicere dubitavi, *Meadium* ipſum dupliciter planè labi videri; primùm, quòd *Medicos olim Romæ liberos eſſe & ingenuos*; deinde, quòd *Chirurgos à cæteris Medicis diſtingui* omnino & *ſegregari* putaret; cum Utroſq; communi cum nomine, tum conditione apud Veteres Romanos uſos ſemper eſſe certiſſimum eſſet.

Producta adeo paulatim hac noſtrâ diſputatione, & familiariter admodum, ut inter Amicos, ultro citroq; pluribus verbis agitatâ; interfatus demum *Juris Civilis Profeſſor Regius*, Vir ſummâ modeſtiâ, pariq; eruditione; mihi ſe planè aſſentire dixit; propterea quod apud Veteres Juriſperitos in *Servorum familiis Medicos ſemper recenſeri* animadvertiſſet;

madvertiſſet; [1] quibus tamen is honos habitus; ut in *Servis familiam ducerent*; ac in Mancipiorum venditionibus cæteris omnibus *pluris æſtimarentur*. *Chirurgos* autem quod attinebat; haud credere ſe, a *reliquis Medicis* antiquitùs eos ſejungi; at contra; quaſi ii potius pro Medicis ſoli eſſent habendi; non meminiſſe aliam in Jure Civili Medicorum fieri mentionem, [2] ac eorum, qui *manu curare*, ſeu *ſecare* conſueverint.

BAKERUS deniq; noſter, qui colloquiis hiſce noſtris, non intereſſe ſolum, ſed pro illâ, quâ præſtat omnibus, Antiquitatis cognitione, præeſſe etiam ſolebat; cum opinioni meæ, ſuæ etiam ſententiæ pondus, tanquam cumulum quendam adjeciſſet; tum inſtare omnes; ut hanc totam quæſtionem, leviter jam ac fortuitò inchoatam, accuratiùs ipſe tractandam atq; ad finem perducendam ſuſciperem; quæq; memoritèr tunc diſputaram, quæq; ex ſchedulis plura promiſeram, in ordinem, quam primùm per otium liceret, redigerem, atq; alio aliquo conventu noſtro recitanda proponerem. Horum itaq; Autoritati obſecutus, ea omnia, quæ ad hanc cauſam pertinere, totamq; complecti videntur, collegi ſtatim, atq; in hanc, quæ ſequitur, perpetuæ diſſertationis formam conjeci.

APUD veteres Romanos Medendi artem non ſolum minùs excultam, ſed ne cognitam quidem eſſe, ex Monumentorum omnium ſilentio ſuſpicari fas eſt. Cum enim alia omnia, quæ ad vitam, cultumq; civilem pertinent, accuratè legibus deſcripta, atq; egregiè ſint conſtituta; nihil tamen in omni Civitatis temperatione, de Medicina unquam, vel à

[1] Servis autem & Ancillis majoribus decem annis, ſi ſine arte ſint, viginti ſolidis æſtimandis; ſin autem Artifices, ad triginta ſolidos æſtimatione eorum procedente. Notarios quinquaginta ſolidos æſtimari, Medicos autem & Obſtetrices ſexaginta. l. 3. Cod. Commun. de legat. *&c.*

[2] Si Medicus Servum imperitè ſecuerit, vel ex locato, vel ex lege Aquiliâ competere Actionem. l. 7. § f. ad leg. Aquil.

Regibus, vel à Conſulibus inſtitutum, aut præceptum reperitur: Nec per plura deinceps ab Urbe condita ſecula, ullius unquam Medici fama, nomenvè memoriæ traditur; vel artis quidem ipſius ulla ferè à Scriptoribus fit mentio. Neq; mirum ſane raram ibi rei fieri mentionem, cujus rarum fuiſſe uſum neceſſe ſit; apud homines ſcilicet, ſummâ temperantiâ educatos, ſummiſq; laboribus exercitatos; quorum valetudini, uti ait *Valerius Maximus*, [1] quaſi *quædam mater erat frugalitas, inimica luxurioſis epulis*. Eadem quippe cauſa, nimirùm vitæ victûſq; tenuitas, Urbem & Medicis & Morbis ſimul vacuam ſervabat; dum *illos* nec præmiis, nec quæſtûs ſpe ulla allicere paupertas civium valebat; atq; *his* parca illa vivendi ratio omnem quaſi materiam præcidens, medendi planè uſui ſuperſedebat. Nobilium interea pleriq; valetudinis tuendæ diſciplinam quandam in ſuâ quiſq; familiâ inſtituiſſe videntur, ut *Cato Senior* apud Plutarchum, [2] cum magno Medicorum omnium contemptu, gloriatur, ſe oleribus, carnibuſq; ad concoquendum facilioribus, ſuam ſuorumq; valetudinem conſervare ſolere.

In hoc rerum ſtatu Rempublicam ſine Medicis ad ſexcenteſimum uſq; annum floruiſſe narrat [3] Plinius; qui tamen haud ita accipiendus eſt, quaſi neminem omnino per tot ſecula Medicinæ operam dediſſe aſſeruiſſet; quum Medicos, qualeſcunq; tandem ii fuerint, diu ante Romæ extitiſſe, & multi Auctores ſint, [4] & ipſe quidem *Arcagathum* quendam artem ibi antea exercuiſſe meminit: [5] itaq; hoc ſolum ſignificaſſe intelligendus eſt; nullum illis temporibus Romanos habuiſſe Medicum, qui artis peritiâ, vel nominis famâ inclaruerit; artemq; ipſam interea jacuiſſe penitùs, nullo lo-

[1] Lib. 2. c. 5. [2] In vita Cat. [3] Hiſt. Nat. l. 29. c. 1.

[4] Peſte Romæ circiter annum 301. graſſante, Medicos ægris curandis non ſufficere meminit Dion. Halicar---- it. Plaut. Rud. 5. 3.

GR. Quid tu, num Medicus quæſo es?

LA. Immo edepol una litera plus ſum, quam Medicus. GR. Tum tu Mendicus es. [5] Ibid.

co aut honore habitam, nec niſi à Servis & extremæ ſortis hominibus adminiſtratam : quos fere omnes à Græcis, (qui magnam Italiæ partem, Siciliamq; tunc omnem tenebant) aut bello captos, aut pretio emptos, aut fugitivos deniq; eſſe veriſimile eſt : quum in Græcia Medicorum ſervulos, dominos conſectando, [1] ægroſq; ſimul obeundo, Medendi ſæpe artem didiciſſe, atq; exercuiſſe certiſſimum eſt.

HORUM autem nonnulli libertatem tandem, ſeu Dominorum gratiâ promerendâ, ſeu pretio dato adepti, officinas plerumq; ad operam ſuam, artiſq; inſtrumenta publicè vendenda conducere ſolebant, quas *Medicinas* Plautus vocat ; [2] quaſq; perinde ac tonſtrinas, conciliis, cætibuſq; otioſorum frequentari ſolitas docet. Servos enim ex pecunia illà, quam de demenſo ſuo parcendo, geniumq; defraudando corradere ſæpe ſolebant, libertatem haud rarò emiſſe conſtat : [3] qui verò artem ullam habebant, omnium certè facillime peculium ſibi, lucrumq; quoddam adventitium, Dominorum conceſſu, ad emendam libertatem conficere poterant : quod Medicis præcipuè accidiſſe, dum eos tamen inter infimos hominum recenſet, indicare videtur Seneca : [4] qui divitias in bonis nequaquam eſſe numerandas contendit, propterea quod ejuſmodi bona *in Arte medendi humillimis quibuſq;* contingere videmus.

QUUM verò Græcia tandem, & Aſia ſubactæ, Imperioq; adjectæ eſſent ; tum luxu inde omnia, deliciiſq; Romæ diffluere ; Græcorumq; artes in Urbem introductæ priſcam illam vitæ diſciplinam, ſimplicitatemq; omnem corrumpere ; Principeſq; viri tum primùm Græculos undiq; ſervos, artibus inſtructos, & Medicinæ præcipuè peritos, qui & valetudini & luxuriæ ſimul miniſtrarent, conquirere ſibi ac omni ſtudio coemere cæperunt : neq; Procerum poſthac Divitumvè domus ulla *Medicis Servis* vel pluribus vel ſingulis

[1] Κατ' ἐπίταξιν τῶν δεσπότων καὶ θεωρίαν καὶ κατ' ἐμπειρίαν τὴν τέχνην κτῶνται ὑπηρέται τῶν Ἰατρῶν. Plato l.l. 4. 834. [2] Amphit. 4. 1. [3] Plaut. Rud 4. 2. It. Senec. Ep. 80. [4] Senec. 85.

ad

ad minimum caruiſſe videtur; quorum deinceps in manibus Medendi Ars, ac provincia ferè omnis verſata eſt. Medicorumq; adeò numerus dum in Urbe magis indies creſcebat, rarò tamen adhuc de Medicinâ ipsâ, ejuſve Profeſſoribus, tanquam de re humili & abjectâ nimis, apud Auctores mentio occurrit: neq; præter *unum Arcagathum* cuivis unquam Medico ante J. Cæſaris ætatem, jus Civitatis datum reperio: primuſque, ut opinor, circum idem tempus *Aſclepiades quidam*, Medendi arte celebris fuit; qui cum Rhetor primò fuiſſet [1] nec remedia noſſet, quum Rhetoricam tamen ſibi minùs quæſtuoſam inveniſſet, ut ſagaci erat ingenio, ad Medicinam ſe convertit, ac famam inde magnam atq; autoritatem adeptus, in Ciceronis deinceps amicitiam & familiaritatem [2] eſt receptus.

Romæ interea tanto ſemper in dedecore ars tota jacuit, ut *ſolam eam Græcarum artium,* magno licet fructu propoſito, *Romani gravitate ſuâ indignam* [3] judicarint; *pauciſſimiq; illi Quiritium,* qui quæſtu vix tandem allecti, eam non niſi ſerò attigerint, tanquam *ad Græcos transfugæ* habebantur. Apud illos bellicæ virtutis laus & ſplendor primum ſemper locum obtinuiſſe, primamq; ad gloriam commendationem præbuiſſe videtur; qui verò in togâ potius, foroq; verſari, & pacatiora ſequi ſtudia maluerunt, *alii,* ut ait Cicero [4] *ſe ad Philoſophiam; alii ad jus Civile, alii ad eloquentiam applicuerunt.* Hiſce ſe Artibus ingenuus quiſq; exercuit; hiſce ſolis viam ſibi ad opes, famam, honores patefecit: quem verò unquam Romanorum ad Medicinam ſeſe applicuiſſe, quemvè Civem ex eo ſtudio laudem & gloriam reportaſſe legimus? quod tamen *ordini, cui convenit* (ſervis utiq; & libertis) *honeſtum eſſe, Cicero ipſe* agnoſcit. [5] Neq; mirum ſane, veteres illos, qui liberalium Artium tractationem ad

[1] Plin. Hiſt. Nat. l. 25. 2. it. 26. 3. [2] Cic. de Orat. l. 1. 14. [3] Plin. lib. 29. 1. [4] De Offic. 1. 32. [5] Ibid. 42.

Servos

ſervos minimè pertinere arbitrabantur [1], atq; ab iis prorſus ſtudiis, quibus ipſi dare operam ſolebant, ſervos legibus arcebant, [2] Medendi Artem à ſervis omnino occupatam, atq; adminiſtratam, tanquam *illiberalem* ac *ſordidam* rejeciſſe.

Haud tamen negandum eſt, quin cum ſervulis hiſce Medicinam exercentibus, alii quoq; ſeſe conjunxerint *Græculi eſurientes*, qui quæſtûs causâ è Græcia Romam effluxerint, liberæ fortaſſe, ſed humilis certe atq; abjectæ conditionis; quippe gens illa omnis tanto Romæ in contemptu habita eſt, ut nomen ipſum *Græcus* [3], tanquam contumelioſum quiddam & opprobrii plenum, jactitare plebs atq; in ore habere ſolebat: Hos verò omnes J. Cæſar, [4] ut *Urbi bellis Civilibus exhauſtæ frequentiam priſtinam redderet, Civitate donavit.* Atq; hæc prima Medicis ad honores janua patefacta; hoc primum iis dignitatis fundamentum jactum videtur; qui apud alios deinceps Principes gratiâ ſæpe valentes, opibuſq; inde & variis immunitatibus aucti, ex ſervili atq; ignobili ſtatu, ad honeſtum tandem; atq; ex tenebris illis & obſcuritate in lucem paulatim & ſplendorem quendam evaſerunt. Artem autem ipſam, magnis licet privilegiis munitam poſthac atq; ornatam, vix unquam tamen, ut mihi videtur, inter liberales cenſeri; contra verò; apud Juriſperitos à Studiis [5] liberalibus diſtingui ſemper & ſejungi reperio.

Atque hæc jam, quæ de Medicis Romæ degentibus expoſui, non conjecturâ modò probabilia, ſed vera omnia ac

[1] Οὐ χρὴ ποτ' ἄνδρα δοῦλον ὄντ' ἐλευθέρας γνώμας διώκειν· Eurip. Antiop.

[2] Servum hominem cauſas orare leges non ſinunt. Ter. Pher.

[3] Plutarc. in vitâ Ciceron. p. 863.

[4] Sueton. J. Cæſ. c. 42.

[5] Sed etſi Salarium alicui Decuriones decreverint; ut puta, ſi ob liberalem artem fuerit conſtitutum, vel ob Medicinam. l. 4. de Decret. ab ordin. faciend. it. exceptis, qui liberalium Studiorum Antiſtites ſunt, & qui medendi curâ funguntur. l. 1. Cod. de Decret. Decur.

certa planè eſſe, ex conſtanti Auctorum omnium fide comprobari facilè poteſt: Quamvis enim, ut ſupra dixi, per prima illa ab Urbis ortu ſecula, altum quaſi de re totâ ſit ſilentium; ex conſequentium tamen ſeculorum Scriptoribus plurima, nec illa quidem obſcura, ſuppetunt teſtimonia, quæ ſententiam meam prorsùs confirmant: neq; cuiquam certè dubium erit, quænam in priſca illa Urbis & Civium paupertate Medicorum fuerit conditio; cum florente jam, opibuſq; omnibus affluente Republicâ, ignobilem eam, ſervilemq; planè fuiſſe apparuerit: ad rem itaq; probandam accedamus.

PERVULGATA quidem eſt illa de *L. Domitio* Hiſtoria [1]; quem Corfinio capto, ne in Cæſaris poteſtatem veniret, *Medico ſervo* ſuo imperaſſe legimus, ut venenum ſibi daret; expertum tamen Victoris clementiam, *Medicum* ſtatim *manumiſiſſe*, quod prudens minùs noxium temperaſſet. Cleanthem quendam, Catonis *Medicum & Libertum*, Domini manum obligâſſe [2], atq; inteſtina moribundo repoſuiſſe, vulnuſq; conſuiſſe Plutarchus narrat: Auguſtus magnâ quâdam annonæ caritate, ſervitiorum partem, exceptis *Medicis & Præceptoribus*, ex Urbe expuliſſe à Suetonio dicitur: [3] exſtatq; ejuſdem Principis epiſtola, ad *Agrippinam neptem* his verbis ſcripta: [4] *Mitto præterea cum eo ex ſervis meis Medicum, quem ſcripſi Germanico, ſi vellet, retineret*. *Antonium* etiam *Muſam* (quem liberum Sponius [5] ingenuumq; fuiſſe exiſtimat) Medicorum ferè omnium celeberrimum, *Annulo aureo* & *Statuâ æreâ* publicè donatum; Auguſti tamen *Servum* & *Libertum* deinde fuiſſe ex *Dione* diſcimus [6]. Primus ille *Muſa* Balneorum uſum improbaſſe, & frigidâ omnino ægros demerſiſſe dicitur; eandemq;

[1] Sueton. Nero, c. 2. Plut. in Vit. Cæſ. 724.
[2] In vita Cat.
[3] In Aug. c. 42.
[4] Id. Calig. c. 8.
[5] Spon. Recherches curi d'Antiquitè Diſſert. 27.
[6] ἦν γὰρ ἀπελεύθερος. Dio. ex Edit. H. Steph. p. 73.

hanc

hanc valetudinis tuendæ rationem ab eo ſibi præſcriptam meminit Horatius [1].

Apud Juriſperitos etiam, multæ ſæpe occurrunt de *Medicis*, tum *Servis*, tum *Libertis* propoſitæ quæſtiones. *Medicus libertus quod putaret, ſi liberti ſui Medicinam non facerent, multo plures imperantes ſibi habiturum*, poſtulabat, ut ſequerentur ſe, neq; opus facerent. Id jus necne? [2] ubi ex voce illâ, *imperantes*, abjectæ Medicorum conditionis indicium quoddam elicere poſſumus; quum *Medico imperare* à Veteribus dici ſolere videtur pro Medicum adhibere, ſeu advocare: Sed non opus eſt plura Auctorum teſtimonia colligere, remq; ſatis claram auctoritatibus onerare, quæ magnâ ſanè copiâ ſuppetunt; extant & Marmorum antiquorum Inſcriptiones benè multæ, ad hanc ipſam quæſtionem pertinentes, quarum paucas modò, ad Argumentum meum pleniùs illuſtrandum, ex Grutero apponendas duxi.

CHRESTE. CONSERVAE
ET. CONIVGI
CELADVS. ANTON.
DRVSI. MEDICVS
CHIRURG.
&c. 581.

Θ. Κ.
Τ. ΑΙΛΙΟϹ
ΑϹΚΛΗΠΙΑΔΗϹ
ϹЄΒΑϹΤΟΥ
ΑΠЄΛЄΥΘЄΡΟϹ
ΙΑΤΡΟϹ
ΛΟΥΔ. ΜΑΤ.
ΧЄΙΡ.
335.

EROS
AVGVSTAE
MEDICVS 581.
SPOSIANVS.

M. RVFRIVS. M. L.
FAVSTVS. MEDICVS
IIIIII VIR. AVG.
464.

EVTYCHVS. AVG. LIB. NERONIANVS. MEDICVS. LVDI.
MATUTINI. 335.

---

[1] Epiſt. l. 1. 15.

Nam mihi Baias
Muſa ſupervacuas Antonius & tamen illis
Me facit inviſum, gelida quum perluor unda
Per medium frigus.

[2] Lib. 26. Princip. de oper. libert.

Talibus monumentorum veterum, atq; Auctorum confirmata teſtimoniis, conſtans ſemper de ſervili apud Romanos Medicorum conditione opinio invaluit: primus eam, ut opinor, in dubium vocare conatus eſt Iſ. Caſaubonus, in Animadverſionibus ſuis in Suetonium.

Sponius deinde, Antiquitatis quidem ipſe ſcientiâ excellens, Medicus tamen, artiq; ſuæ nimiùm favens, opinionem hanc tanquam *vanum quoddam Robortelli commentum* irridet [1], omnemq; ſervitutis indignitatem, à *Medicis* in *Chirurgos* atque *Ocularios* ridiculè ſatis transferre conatur. Meadius deniq; noſter, Sponium omnino ſequens, magnificentiùs tamen, & glorioſiùs omnia de Arte ſuâ prædicat. Caſaubonus enim Medicos licet non omnes, at pleroſq; tamen è Servorum numero, neq; ullos quidem Romanos, ſed Græcos planè omnes fuiſſe fatetur: Sponius in hoc præcipuè elaborat, ut à Servis ad proximum Libertinorum ordinem medendi artem evehat, atq; uno quaſi gradu altiorem ponat: Meadius autem nihil omnino ſervile, nec humile quidem Medicis aſcribi patitur [2]; ſed in libertatem omnes, ac ingenuitatem ſimul aſſerit; Chirurgos ſolummodò, tanquam ſervile pecus, atq; extremæ ſortis homines, liberè nobis lacerandos propinans. Sed quibus tandem Argumentis hi tanti viri ad probandum utuntur, operæ pretium erit conſiderare.

Casaubonus quum animadvertiſſet *Medicum* quendam, [3] quem *J. Cæſar* à prædonibus captus, ſecum habuiſſe à *Suetonio* dicitur, *amicum Cæſaris à Plutarcho* [4] appellari; alioſq; itidem Artem illam profitentes Principum Virorum amicitiâ nonnunquam ac familiaritate uſos eſſe; ejuſmodi homines, quibus tantus honos habitus eſſet, *Ser-*

[1] Spon. Recherches Curieuſes d'Antiq; Diſſert. 27. It. Miſcellanea Erudit. Antiq. Sect. 4. p. 141.
[2] Mead. Oratio Harveian. p. 8.
[3] Animadverſ. in Sueton. p. 8.
[4] In vita J. Cæſ.

vos

vos fuiſſe ſuſpicari, tanquam ridiculum credituq; abſurdum arguit: hoc cum ille, tum poſt eum Sponius, argumento maximè utitur. Sed miror non animum attendiſſe Viros doctiſſimos, *amicorum cohortes* in plures gradus & ordines à Magnatibus ſegregari ſolere [1]; ut Lampridius de Alexandro Severo loquens, *tantæ eum moderationis fuiſſe ſcribit,* [2] ut *amicos non ſolum primi & ſecundi loci, ſed etiam inferioris, ægrotantes viſeret.* Neq; mirum videri debet, non modo Libertinos ſed & Servos etiam, in *inferiorum Ordinum amicis* interdum numerari; cum meminerimus, quam benignè quamq; familiaritèr iſtius ſortis homines, qui fide & ingenio præſtarent, vel à Principibus Viris tractari eſſent ſoliti.

Brutus ad Ciceronem ſcribens [3], *Glyconem,* inquit, *Medicum Panſæ diligentiſſimè tibi commendo; audimus eum veniſſe in ſuſpicionem de morte Panſæ, cuſtodiriq; ut Parricidam; nihil minùs credendum; eſt modeſtus homo & frugi —— rogo te & quidem valde rogo,* &c. quis jam Medicum illum, Bruto tantopere carum & familiarem, *amicum Bruti* vocare dubitaret, qui tamen *Panſæ Coſ. Servus,* aut ſaltem *Libertus* erat? Ciceroni autem ipſi nihil unquam *Servo ſuo Tirone* dulcius aut carius fuiſſe, epiſtolæ ſuæ ad eum miſſæ ſatis declarant: ob cujus tandem manumiſſionem gratias ei per litteras Q. Cicero frater agens [4]; *Gratiſſimum,* inquit, *mihi feciſti, cum eum indignum illa fortunâ, nobis Amicum, quàm Servum eſſe maluiſti:* tanquam nihil aliud eſſet Manumiſſio, quàm è ſervitute in amicitiam Domini tranſitus: hoc autem Medicis præcipuè & Præceptoribus contigiſſe, ut in *Amicos facilè tranſirent* teſtatur

[1] Conſuetudo iſta vetus Regibus, Regeſque ſimulantibus populum amicorum deſcribere: apud nos primi omnium C. Gracchus, & mox Livius Druſus inſtituerunt ſegregare turbam ſuam, &c. Senec. de Ben. l. 6. 33. It. de Clemen. 1. 10. It. Sueton. Tiber. c. 46.
[2] c. 20. [3] Epiſt. ad Cic. 6. [4] Cic. Ep. fam. ad Tiron. 6.

Seneca

Seneca ; [1] quibus ſcilicet Artes ipſæ, quas profitentur, Dominorum gratiæ promerendæ hominibuſq; beneficio obligandis omnium maximè ſint opportunæ. Sed quid tandem ad amorem Domini erga ſervum ſignificandum gravius eſſe poteſt, quam Inſcriptio publicè dicata? hujuſmodi autem vetuſtam quandam exhibet *Turrius*, [2] Aquileiæ repertam, quàm ſummus, uti videtur, Coloniæ Magiſtratus *Servo ſuo Medico* poſuiſſet.

PHAEBIANO
SER.
MEDICO
FABIANUS
COS.

Hanc *Inſcriptionem*, inquit Auctor celeberrimus, *ægris oculis vidiſſet Sponius, qui à Servorum abjectâ conditione Medicos vindicare conatus eſt.* In notiſſimâ deniq; illâ de Pyrrho Rege hiſtoriâ; hominem illum, qui Fabricio Conſuli, ſi de pretio conveniret, veneno Regem necare promiſit, *Medicum* Plutarchus [3]; *Amicum* Gellius [4]; *Famulum* autem *Regis* Claudianus vocat [5]: quæ tamen omnia tum inter ſe conſentire, tum ſententiam meam confirmare, ex ſupra dictis facilè patere arbitror.

Sponium quod attinet; multum ille quidem ſeſe efferre atq; exultare videtur, quod Medicorum unus aut alter *Ciceronis*, *Cæſariſvè Amicus* eſſet nominatus: quod quam leve totum ſit, ac futile, nihil neceſſe eſt pluribus oſtendere. Ut verò diligens admodum erat Antiquitatis omnis Inveſtigator; in Monumentis tamen veterum perſcrutandis idem ille quidem facere videtur, quod ii omnes ſolent, qui certis quibuſdam deſtinatiſq; ſententiis ſeſe addixerint; ea

[1] De Ben. l. 6. 26.
[2] Philip. a Turre Monumen. Vet. Antij. p. 361.
[3] In vita Pyrrhi. p. 396.
[4] Noct. Att. 3. 8.
[5] De Bello Gild. 271.

videlicet,

videlicet, quæ opinionibus ſuis præjudicatis favere quoquo modo credant, rapere undiq; & in partes ſuas torquere, alia verò omnia negligere facilè aut celare. Sed ut Argumentationis ejus vim omnem complecti facilius, & comprehendere queamus; Inſcriptionum quarundam veterum, quibus præcipuè cauſam ſuam evincere, contrariamq; refellere conatur, maximam partem huc quoque transferendam curavi.

I.

M. LATINIVS
MEDICUS
OCVLARIVS.

II.

M. ALLIVS. PAMPHILVS
MEDICVS
&c.

III.

C. CALPVRNIVS. ASCLEPIADES
PRVSA. AD. OLYMPVM. MEDICVS
PARENTIBVS. ET. SIBI. ET. FRATRIB.
CIVITATES. VII. A. DIVO. TRAIANO
IMPETRAVIT. &c.

IV.

ILLVSTRIVS. TI. CAESARIS.
AVG. SER. CELADIANVS
MEDICVS. OCVLARIVS.

V.

M. FONTEIVS
NICANDER
MEDICVS.

VI.

L. ANNIVS. CASSIVS. MITHR
ADORVS. MEDICVS. &c.

VII.

L. ARRVNTIO
SEMPRONIANO
ASCLEPIADI
IMP. DOMITIANI
MEDICO. &c.

VIII.

TI. CLAVDIVS. IVLIANVS
MEDICVS. CLINICVS. COH. IIII.
PR. FECIT. VIVOS. SIBI. ET.
TVLLIE. EPIGONE. CONIVGI.
LIBERTIS. LIBERTABVSQ;
CLAVDIIS. &c.

IX.

P. CHARM.
SOSTHE.
MEDIC.
IIIII. VIR. AVG.

Hisce *pauculis Inſcriptionibus*, inquit Sponius, [1] *deſtrui poteſt ridiculum Robortelli commentum; qui aſſeruit, Romæ tantum ſervos Medicinam exercuiſſe. Etiamſi etenim in Inſcriptione, Illuſtrius Tib. Cæſaris ſervus fuerit Medicus; obſervandum eſt, addi Ocularius; ſicq; potiùs Chirurgum quàm Medicum fuiſſe. At in aliis lapidibus Medici ſoli ingenui, aut liberti*, &c. *quorum ultimus verò, præterquam ingenuus fuit, ſextumviratûs dignitate ornatus obſervatur.*

De primâ autem illâ Inſcriptione, *literas*, M. L; quæ Latinii nomen ſequi debuiſſent, *libertinam* videlicet ejus conditionem indicantes, a Sponio detractas eſſe, vir doctus *Malvaſia* oſtendit [2]. Secundam quod attinet; Amicus meus *Juſtus Fontaninus*, Romanæ Eccleſiæ Præſul, vir omni literarum genere præſtantiſſimus, ſcriptiſq; in lucem editis meritò celeberrimus, in libro ſuo de Antiquitatibus Hortæ (quem inter alia plurima amicitiæ & benevolentiæ ſuæ pignora ab eo Romæ dono accepi) diverſo planè modo eam nobis exhibet; videlicet, MALLIVS PAM. &c. Nulla interpunctionis notulâ ad prænomen diſtinguendum adhibitâ: atq; ex eo Pamphilum illum è *ſervorum grege* fuiſſe, necdum libertate donatum contendit; propterea quod prænomine, quo cives omnes utebantur, careret: [3] Sponiumque deinde levitèr reprehendit, quod ultra quam par ſit, Robortelli opinionem irrideat.

De Aſclepiade autem Medico proximè memorato, quam puerilia & inepta omnia protulit Sponius? [4] Qui Inſcriptionem ipſam in Gallicum ſermonem vertens, *ſeptem Urbium Dominium & Principatum* ab Imperatore Trajano eum obtinuiſſe aſſerit: Neq; Meadius deinde hunc tantum virum, ſeu Principem potius, *totq; Civitatum donationem*,

[1] Miſcell. Erud. Antiq. p. 144.
[2] Marmora Felſin. Sect. 5. c. 1.
[3] Cap. 9. p. 166.
[4] Diſſer. 27. p. 431.

in Artis ſuæ gloriam commemorare omiſit. [1] Sed quid tandem, ſi Diis placet, hæc tam magnifica ſibi velint? Reineſius enim, Auctor quidem ille gravis, Medicuſq; celebris, (unde ipſam etiam Inſcriptionem tranſtulerat Sponius) nihil aliud *Aſclepiadem* huncce fuiſſe dicit, [2] quàm *ſervum è Calpurnia Familiâ* manumiſſum, qui Trajani favore *Civis privilegia & immunitatem*, non ſolum Romæ, ſed in ſex aliis Græciæ & Aſiæ Civitatibus ſibi, ſuiſq; impetraverat: Nec quicquam ſane ampliùs Inſcriptionis ipſius verbis ſignificari certiſſimum eſt; quippe *ſeptem Urbium Dominatus* ab optimo & prudentiſſimo Principe *Mædico Græculo* donatus, non ſolùm incredibile quiddam videtur, ſed à ſcriptoribus omnibus ſilentio præteriri nullo modo poterat.

Cæteros autem Medicos in reliquis illis lapidibus nominatos, quis unquam ſanus Ingenuos, ut ille, atque ex familiis quarum nomina præ ſe ferunt, oriundos credere poteſt? quidni potius ſervos omnes fuiſſe exiſtimemus, qui manumiſſi poſtea, *Dominorum* ſibi *nomina*, & *prænomina* pro more aſſumſerant?

Verterat hunc Dominus momento turbinis, exit
Marcus, Dama, &c.——Perſ. Sat. 5. 78.

Hoc ſanè de *Claudio illo Juliano* quam maximè eſt probabile; non tam propter conjugem Græcam *Epigonem*, quam quod *Claudiæ familiæ*, è quâ ipſe manumiſſus eſſet, *libertis, libertabuſq;* commune Sepulchrum poſuiſſe videtur. Sin quod minùs eſt veriſimile, liberos eos eſſe concedamus; Romani tamen eſſe non poterant; ſed ex Græculis iſtis, qui ab Imperatoribus Civitate donati, Magnorumque in clientelam recepti, Romana deinceps nomina uſurparunt; retento tamen plerumque atque adjecto veteri Græco: Quales proculdubio (ſi non ſervi potiùs ſint exiſtimandi)

[1] Orat. Harv. p. 9.
[2] Syntag. Inſcrip. Antiq. Claſſ. 11. 4.

Caſſium,

Caſſium, *Fonteium*, *Arruntium* fuiſſe ex ipſis Inſcriptionibus ſatis apparet.

SEXTUM viratum denique *Auguſtalem* quod attinet; quem Medicus ille Charmes in Inſcriptione geſſiſſe dicitur: errat planè Vir Eruditus, quod non niſi ad *Ingenuos Nobileſq;* deferri eum exiſtimaverit; [1] quum & Libertinis præcipuè, ſeu ſemper potiùs delatum fuiſſe multæ aliæ Inſcriptiones declarant: quarum quidem una ipſam pecuniæ ſummam memorat, quam *Medicus Servus* pro libertate; quamq; *libertus* deinde pro *Seviratu* in Rempublicam dediſſet [2].

P. DECIMVS. P. L. EROS
MERVLA. MEDICVS
CLINICVS. CHIRVRGVS
OCVLARIVS. VI. VIR
HIC. PRO. LIBERTATE. DEDIT. H. S. I,,,
HIC. PRO. SEVIRATV. IN. REMP.
DEDIT. H. S. ∞ . ∞ .

Hier. Mercurial. Var. Lect. l. 3.

SPONIUS autem, dum Medicorum veterum conditionem liberam ac ingenuam probare ſtudet, evertit planè,

---

[1] Diſſert. 27. p. 435.

[2] Seviratus hicce Auguſtalis, quale tandem Munus fuerit, ſive Sacerdotium, ſive magiſtratus quidam in municipiis, haud inter Eruditos conſtat: ex Tacito [Ann. 1. 54. 1.] & Suetonio [Claud. c. 6.] diſcimus, poſt mortem Auguſti Sacerdotium quoddam in honorem Juliæ Gentis a Tiberio eſſe inſtitutum; in quod ſorte deligebantur Primores Civitatis, unus & viginti, *Sodalium Auguſtalium* nomine, qui ſacris, ludiſq; in Cæſarum defunctorum honorem conſtitutis præfuerunt; quibus poſtea extra ordinem adjecti Tiberius, Druſus, Claudius, Germanicus. Hujus Sodalitatis ad ſimilitudinem, rebuſq; ut opinor, iiſdem procurandis, *Seviratus Auguſtalis* in Coloniis & Municipiis creatus videtur: Ordo quidem inter Decuriones & plebem medius; ut ex Veteribus marmoribus patet. Honorem ipſum pecuniâ plerumq; emptum; nonnunquam tamen à Decurionibus ob merita gratuito datum; nec tamen perpetuum fuiſſe, ſed quinquennale & repetitum interdum ex Inſcriptionibus antiquis colligitur.

ut mihi videtur, quod tanto opere aſtruere laborat, cum è *Libertinorum* tandem familiâ maximam eorum partem exiiſſe fateri cogatur: quid enim tantum intereſt, *Servine* Medendi Artem exercuerint an *Liberti?* quum hos etiam in ſervitute illam cum didiciſſe, tum exercuiſſe neceſſe ſit: *Servos* autem *frugi* & *diligentes* (atque ut ex ſupra dictis conjicere licet, omnium maxime Medicos) haud *quinquennio diutiùs ſervire*, ſed in libertatem deinde emitti ſolere, *ex Cicerone* colligere poſſumus: [1] atque hinc *Medicorum Libertorum*, quorum nomina toties occurrunt, tantus numerus effluxit: qui quidem etſi *liberi* dici poſſint, (quum tamen non omnes fortaſſe juſtâ libertate fruebantur) at *Ingenui* certè nunquam exiſtimabantur: contra verò; *Libertinos* atque *Ingenuos*, tanquam contrariæ ſortis homines, ſibi invicem oppoſitos ſemper ab Auctoribus invenimus, *Hominibus*, inquit Seneca, [2] *prodeſſe Natura jubet*, *Servi, Liberive ſint; Ingenui an Libertini.* Narratq; Suetonius, [3] Auguſtum *neminem unquam Libertinorum cœnæ adhibuiſſe*, excepto Mena, (S. Pompeii Liberto) *ſed aſſerto prius in Ingenuitatem.*

Sed ad Meadium tandem noſtrum veniamus, qui in hac quæſtione tractandâ, [4] in id unum totus incumbit, ut inuſtam *Medicis* ſervitutis infamiam in *Chirurgos* penitùs removeat; *Illos* Romæ ſemper ſplendidos, honoribuſq; auctos; *Hos* tantummodò ignobiles, abjectos, ſerviles eſſe contendens: Utriq; autem cum *Medici* à Veteribus appellabantur, inde errorem hunc omnem naſci innuit, quod quos eodem nomine appellatos Viri docti obſervaſſent, eâdem etiam vitæ conditione uſos crederent. Sed parum ei feliciter in re probandâ ſucceſſit: ex omnibus enim, quos enumerat Medicis, duos tantùm profert, de quorum condi-

[1] Orat. Philip. 8. 11.
[2] De Vita Beat. c. 24.
[3] Aug. c. 74.
[4] Orat. Harv. p. 8.

tione certi aliquid ac indubitati memoriæ proditur; *Arcagathum* ſcilicet, & *Antonium Muſam:* quorum ille quidem liber & Civitate donatus, ſed *Chirurgus* certè, ſeu ut *Plinius*, eum vocat, [1] *Medicus Vulnerarius*; Hic autem, *Medicus* planè ſummus, ſummiſq; honoribus ornatus, *Auguſti* tamen ut ſupra dixi, *Servus* & *Libertus* fuit: de reliquis illis, quorum *Romana* quidem nomina adducit, *Caſſiis*, *Calpetanis*, *Arruntiis*, &c. quid conſtituendum ſit, ex ſupra memoratis facilè judicabimus: quos ſi Cives ipſe, Ingenuoſq; omnes fuiſſe, cum Sponio credere poteſt; haud tamen aliis perſuadere credat; *Nobiles* unquam *Romanos* Artem illam exercuiſſe, quam vel *infimus* quiſque *gravitate ſuâ indignam* arbitrabatur; quamque *nullus omnino Quiritium*, niſi ſerò admodum, nec ut *Clericus ipſe* fatetur, ante Cæſarum ætatem unquam attigit.

Observat autem Vir Celeberrimus, in Nummo quodam *Rubriæ Familiæ*, *Anguem Deæ Salutis Simbolum* conſpici, quem ad florentem tunc in ea familia Medicinæ laudem referri omnino oportere cenſet [2]: miraturq; Patinum & Vaillant, Medicos quidem ambos, in Nummis Familiarum Romanarum explicandis, *rem Arti ſuæ tam honorificam* prætermiſiſſe: at in aliis etiam Nummis Conſularibus, quos ipſe quoq; exhibet [3], Uno ſcilicet *Juniæ*, altero *Aciliæ Familiæ*, ipſa *Deæ Salutis* imago expreſſa cernitur: num Medici propterea familiarum iſtarum Principes? nihil ſane minus credendum. Sed *Juniorum* nummus, ob Templi *Deæ Saluti* ædificati memoriam, percuſſus exiſtimatur, quod *Junius Bubulcus* ex voto, quod Conſul fecerat,

[1] Hiſt. Nat. l. 29. 1.
[2] Orat. p. 11.
[3] Ibid. p. 31. Aſſerit [p. 49.] inter alias Romanorum familias, Rubriam Medicinæ laude floruiſſe; Pliniumque teſtem adducit; qui tamen nec de Rubria, nec de aliis iſtis familiis ne verbum profert; ſed inter Medicos tantummodo celeberrimos memorat Caſſios, Carpitanos, Aruntios, Albutios, Rubrios --- quos Servos potius, quam Familiarum Principes fuiſſe, ut modo dixi, haud dubitandum eſt.

rat,

rat, Dictator dedicavit A. U. 451. [1] Alterq; iſte *Acilianus*, munus aliquod, vel magiſtratum, ad valetudinem populi contra peſtem, morbumve quendam contagioſum tuendam inſtitutum, geſtumq; feliciter denotat, uti ex ipſa inſcriptione Viri docti judicant. MV. ACILIVS. III VIR. VALETV. Quidni igitur cum Patino, *Rubriorum* etiam Nummum illum (quo Æſculapii in Urbem advectio denotari atque exprimi videtur) ad operam aliquam ſingularem ea occaſione Reipublicæ præſtitam, ſeu ad ſumptus Templo ejus ædificando, vel ornando poſtea ab ea familia præbitos, referendum arbitremur? Sed ut privatos hoſce Cives omittamus; in Imperatorum ſæpiſſime nummis eadem illa cernitur *Salutis* effigies; ſignificans videlicet, ſalutem a Principe vel Imperio publicè, vel certis quibuſdam Civibus præcipuè datam [2]; ſeu vota & ſacrificia pro conſervatione, & valetudine Imperatoris à populo, vel Civitate aliqua facta. Ex talibus autem nummis, ſi Imperatores ipſos medicinam exercuiſſe putaremus, haud magis abſurdum eſſet, quam ſi Nobiles illos *Junios*, *Acilios*, *Rubrios*, Conſulum adhuc ætate, Artem illam profeſſos crederemus; quæ illis certe temporibus dedecus potius & infamiam, quam laudem, gloriamve nummis percutiendis celebrari dignam attuliſſet.

Dum autem a Medicis contumeliam propulſare conatur, caveat tandem vir digniſſimus, ne in alios ipſe quidem contumelioſus reperiatur; Chirurgos velim, viros ſanè honeſtos, & Republicæ utiles; quoſque a reliquis Medicis,

[1] T. Liv. l. 10. 1.

[2] Cum conjuratio quædam (cujus Princeps Cn. Cornelius, Pompeii magni ex filia nepos) contra Auguſtum eſſet detecta, Liviæ Auguſtæ conſilio atque interceſſione non veniam modo Conjuratores, ſed honores & Magiſtratus ab Imperatore conſecutos eſſe, tradit Dio: [Cæſ. Aug. l. 55. p. 85.] In cujus rei memoriam Nummum illum percuſſum eſſe, veriſimile eſt, in cujus averſa parte, Liviæ facies conſpicitur, hac inſcriptione; SAL. AVG. Vid. Agoſtin. Dial. 2. Tab. 45. Statuam etiam illam, quæ Romæ adhuc cernitur, Liviæq; Auguſtæ faciem, ſub Deæ Salutis imagine exhibet, ob eandem cauſam, atque eodem tempore fingi credibile eſt. Vid. Raccolt. di Statue di Roma. ---

nec nomine, nec conditione antiquitùs unquam diſtingui, aut ſegregari reperio: Niſi fortaſſe credendum potiùs ſit, Chirurgicam Medicinæ partem, cum antiquiorem, tum majori etiam apud veteres honore fuiſſe habitam. Ipſe quidem *Æſculapius* non aliam ob cauſam in Deorum numerum relatus dicitur, quàm quod *Specillum* (Chirurgorum quoddam inſtrumentum) *invenerit, primuſq; vulnera obligare docuerit:* [1] ejuſq; itidem Filios, ab Homero tantopere celebratos, *Podalirium* & *Machaonem*, non ad peſtem morboſve medendos, ſed ad vulnera ſolùm curanda adhiberi cernimus: *Ex quo apparet*, inquit Celſus, [2] *has partes Medicinæ ſolas ab his eſſe tentatas, eaſq; eſſe vetuſtiſſimas.* Arſque ipſa Chirurgorum adeo propria ab Antiquis exiſtimabatur, ut nomen inde, à telis ſcilicet eximendis, apud Græcos eam duxiſſe *Sextus Empiricus* Auctor eſt: [3] Ἰατρικὴ εἴρηται τὸ παλαιὸν ἀπὸ τῆς τῶν ἰῶν ἐξαιρέσεως. Quam quidem nominis definitionem ab Homero planè ipſo ſumſiſſe videtur.

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων
Ἰούς τ' ἐκτάμνειν, &c.———Iliad. λ. 514.

Hier. Mercurialis, Medicus quidem ipſe doctiſſimus, omnes priſcos Medicos Chirurgos fuiſſe agnoſcit; atque ad Galeni uſque tempora Medicamenta ſibi ipſis paraſſe: Uti *Compertum habent*, inquit, [4] *qui in Auctoribus antiquioribus*, atq; Hippocrate præcipuè ſunt verſati.

Apud veteres certè Romanos, communi Medicorum nomine cum utroſque appellari, tum utraſque ſimul Medicinæ partes ab eodem ſemper exerceri certiſſimum eſt. *Arcagathus* ille, qui omnium primus Medicinæ profitendæ causâ è Græciâ Romam, Anno Urbis 535, veniſſe dicitur,

[1] Cic. de Nat. Deor. l. 3.
[2] Præf. lib. de re Med.
[3] Adv. Mathem. l. 1. c. 2.
[4] Var. lect. l. 1. c. 13.

[1] *Chirurgus*

[1] *Chirurgus*, ut ante dixi, fuit, tabernamque ad operam locandam publicè datam habuit. *Plautus* etiam, qui eodem tempore, ſeu poſteriùs aliquanto floruit, de *Medicis* quoties loquitur, haud alios ac *Chirurgos* eſſe confirmat.

Lumbi ſedendo, oculi ſpectando dolent,
Manendo Medicum, dum ſe ex opere recipiat;
Odioſus tamen vix ab ægrotis venit;
Ait ſe obligaſſe crus fractum Æſculapio,
Apollini autem brachium, &c.——

Menæc. 5. 3.

C. Marium crura tumoribus quibuſdam deformata Medico ſecanda obtuliſſe legimus; [2] & ſecandi acerbitatem ſine ullo doloris indicio pertuliſſe. *Cicero* de Milite Veterano ac Exercitato loquens [3], ob vulnera fortiorem eum fieri dicit, nec requirere aliud, quàm *Medicum, à quo obligetur. Catonis Medicum illum* ſupra memoratum *Chirurgi* proprio munere fungentem vidimus. Gladiatorum denique *Ludi ſinguli*, ut ex Inſcriptionibus plurimis apparet, ſingulos ſibi Medicos habuerunt, in utrumque certè, tum *valetudinem tuendam*, tum *vulnera medenda*, paratos æquè ac inſtructos.

Imperatorum autem poſtea temporibus, cum Civium ſimul & Medicorum multitudo in immenſum quaſi excreviſſet; atque in Urbe opibus omnibus abundante, vel *quælibet Medicinæ pars* vectigal, quæſtumq; ſatis amplum profitentibus conficere valeret; tum primùm in partes varias ſecari quaſi, & dividi Medendi Ars; tum ſingulæ deinceps à ſingulis tractari, & adminiſtrari; tum vel minima quæque corporis pars, certuſvè quilibet dolor *Medicos ſibi*

[1] Plin. Hiſt. Nat. l. 29. 1.
[2] Plut. in C. Mar.
[3] Tuſc. Quæſt. l. 2. 38.

proprios,

proprios, & *unicè addictos* habere cœpit: [1] atque hinc denique *Clinicorum*, *Chirurgorum*, *Oculariorum*, *Auriculariorum*, &c. nomina effluxere; quæ tamen omnia uni interdum, eidemq; adhuc competere, ex Inſcriptione ſupra allatâ, atque aliis multis liquet.

POSTREMIS temporibus, inquit Menagius, [2] *partem illam Medicinæ, quæ manu medetur, ab aliis homines ſejunxerunt: quando factum hoc diſſidium, dixerit alius, non ego; certe poſt Antoninos.* Scio autem Celſum, prout à Clerico citatur, [3] multis antea annis factam hanc Medicinæ partitionem indicare videri: dubitat autem vir eruditus, an Celſus de eâ, tanquam facta jam, & in uſum perductâ; an de re ſolùm utili, quamq; inſtituendam exoptarat, eſſet locutus; cum Celſi ipſius ætate, antiquum adhuc morem obtinuiſſe, omneſq; ſimul Medicinæ partes ab uno eodemq; tractatas ſæpè eſſe appareat.

QUICQUID verò de hac re ſtatuamus; hoc unum certiſſimum eſt, *Medicos* & *Chirurgos* pari ſemper conditione & dignitate apud veteres Romanos extitiſſe: viderintq; tandem ii, qui conſtantem doctorum ferè omnium opinionem, tanquam *ridiculum commentum, in opprobrium artis prolatum*, inſectantur; quam temerè ipſi, nullo Antiquitatis Monumento, nullo Auctore muniti, in alios, immerentes illos quidem & indignos, mera opprobria jaciant.

MEADIUS autem, ne, ſi nihil omnino de ignobili Medicorum veterum ſtatu fateretur, obſtinatum nimis & pervicacem ſeſe oſtenderet; concedere tandem aliquid videtur, ſed tanta verborum obſcuritate involutum & quaſi vi extortum, ut ſenſum inde vix ullum quidem, nedùm clarum & di-

---

[1] Medicos fortaſſe quis accipiet, etiam eos, qui alicujus partis corporis, vel certi doloris ſanitatem pollicentur: ut puta, ſi Auricularius, ſi Fiſtulæ, vel dentium, &c. l. 1. §. 3. Dig. de var. & extraor. cognition.

[2] Amænitat. Jur. Civ. c. 35. p. 227.

[3] Hiſt. de la Medicine. l. 1. pt. 2. c. 9.

ſtinctum elicere facilè valeamus: cjuſq; ideo verba integra huc appoſui, ut ſolertior aliquis ea mihi expedienda ſuſcipiat.

NIHIL igitur ſervile, inquit ille, [1] *aut tenue quidem, Artem noſtram adhuc dedecorat. Sed ut planè & ſine fuco totam rem dicam, ſimul cum ingenuis multis, & doctis viris, non pauci ſcientiæ & fortunæ bonis inferiores, illis temporibus Romam veniebant*; qui *etſi non Medicamentis, ſed manu curarent, Medici tamen appellabantur. Hi in divitum & Magnatum clientelam ſe conferebant, & Servi agebant, donec Civitatem conſequerentur: inde Liberti, nomen alicujus Familiæ Romanæ ſibi adſciſcere ſolebant: neq; raro, ſi ingenium ſtudio literarum excoluiſſent, morbis etiam internis medebantur*, & *in Medicorum Clinicorum cenſum veniebant. Tali conditione fuit Antonius Muſa*, &c.

HÆC ille; ſed ut mihi quidem videtur, cum verbis tum ſententiis ſibi ipſi planè repugnans: ut enim alia omittam; ego ſane haud intelligo, quemadmodum ii, qui è Græcia *ſponte* quidem veniſſent, atque in Divitum clientelam ſeſe contuliſſent, *Servos* deinde *Romæ agere*, iidemq; *Magnatum Clientes* & *Servi* ſimul eſſe poſſent? Hujuſmodi autem omnia, (ſive errata, ſeu minùs tantùm accurata vocemus) & longè quidem majora, tali certè viro facilè ſunt ignoſcenda: cui tantis rebus occupato, otium ad hujuſmodi nugas exquirendas nullo modo ſuppetit; cujuſq; aſſiduis occupationibus quantùm unquam moræ interponatur, tantum ſane de publicis commodis detrahitur.

CLERICUS autem ille, quem ſupra nominavi, in libro illo, quo Medendi Artis hiſtoriam diligentèr & eruditè contexuit, hanc omnem quæſtionem copiosè tractat; [2] & quamvis Medicus, non dubitat tamen, quæ in utramq; partem dici ſolent, in medium proferre, aliis judicium relin-

[1] Orat. p. 9.
[2] Lib. 1. p. 3. c. 2.

quens:

quens: in hoc tantùm errare viſus; quod Sponii Autoritatem ſequens, Medicos illos *Arruntium, Calpetanum, Rubrium, &c.* quos *Romanorum primos* Medicinam attigiſſe dicit, ex *ampliſſimis Civium familiis* ad eam illicò acceſſiſſe credat: quaſi artem illam, quæ Romani Civis exiſtimationi nocere planè exiſtimabatur, *Nobiles* ſtatim exercuiſſe, omnino eſſet credibile: idque *Auguſti, Tiberiivè* ætate, cum vel multis poſt annis Medici, ut ſupra dixi, in *humillimis mortalium* à *Seneca* adhuc numerantur.

SED de hac omni diſceptatione hactenus: nec quemquam jam exiſtimare velim, me horum aliquid diſputaſſe, ut Medendi arti, honeſtæ ei quidem atque imprimis utili, invidiam aliquam conflarem, dedecuſvè inurerem: Nihil minùs mihi in animo erat; quippe haud alius quiſquam Medicorum plures, amicitiâ ſibi & conſuetudine omni conjunctos habet, aut habere magis cupit: quorum pleroſq; cognovi ſemper, tum Viros bonos, tum in omni ferè doctrinæ genere excellentes. Nec ipſam ſanè quæſtionem ad veram artis gloriam, laudemq; pertinere omnino arbitror: etenim hoc ſibi Medicina nullo modo præcipuum, ſed cum aliis pleriſq; artibus commune habet; quod Romæ tardiùs olim recepta, neglecta & contempta fuerit: [1] neque *Medici* magis vituperandi, quod à priſcis illis Quiritibus nullo loco habiti eſſent, quam *Poetæ*; quorum familiaritatem & conſuetudinem M. Cato Senatori cuidam, tanquam probrum aliquod objeciſſe fertur: [2] tota hæc diſputatio in Hiſtorica quadam diſquiſitione unicè verſatur; quæ etſi omnibus ſane levicula; nonnullis tamen, uti ſpero, nec injucunda, nec homine in literis otiante indigna prorſus videbitur; qui tamen & his fortaſſe graviora, uti alias fecerit, ita in poſterum etiam ſit aliquando in lucem editurus.

---

[1] Serò a noſtris Poetæ vel cogniti, vel recepti. ——— Philoſophia jacuit uſque ad hanc ætatem, nec ullum habuit lumen Latinarum literarum. Cic. Tuſc. quæſt. 1.
[2] Ibid. ———

F I N I S.